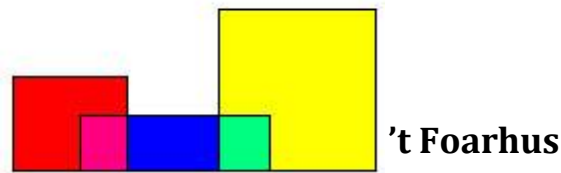

Kanjerprotocol

Inhoud

Inleiding	3
Doelen.....	3
De uitgangspunten.....	3
Wat doen we preventief en hoe doen we dat?	4
Kanvasvolgsysteem	8
Wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?.....	9
De rol van leerkrachten, ouders en directie bij grensoverschrijdend gedrag	11
Fysieke veiligheid in gevaar?.....	12
Onmacht versus Onwil	12
Borging van Kanjer op It Foarhûs	14
Personen in de school rondom sociale veiligheid	15
Bijlage 1 – Kanjertaal	17
Bijlage 2 – Stappenplan grensoverschrijdend gedrag	18
Bijlage 3 – Pestprotocol	19
Bijlage 4 – Time-out procedure	27
Bijlage 5 – Beleid schorsing en verwijdering	28

Inleiding

It Foarhûs is een Kanjerschool, omdat de visie en levenshouding van de Kanjertraining de uitgangspunten vormen van ons sociale veiligheidsbeleid. Alle leerkrachten Kanjertraining gecertificeerd zijn.

We zorgen ervoor dat onze kennis up to date is conform de Kanjertraining bijscholingscyclus.

De Kanjertraining is op onze school niet een set van sociale vaardigheidslessen, maar een manier waarop we met elkaar omgaan. Wel staat er wekelijks in alle groepen 30 minuten gezond gedrag en sociale redzaamheid (Kanjers) op het rooster.

Ouders worden bij aanmelding over Kanjer ingelicht en ontvangen bij inschrijving een beschrijving van de Kanjertraining. Door hun kind bij ons aan te melden, onderschrijven ouders de werkwijze van de Kanjertraining zoals in dit protocol beschreven. De kern hiervan is dat school en ouders samen verantwoordelijk zijn voor een sociaal veilige leeromgeving voor de kinderen.

Doelen

- Leerlingen voelen zich veilig op school (sociaal, psychisch en fysiek)
- Leerlingen, leerkrachten, directie, kanjercoördinator, aandacht-coördinatoren en ouders weten wat ze kunnen doen ter preventie van onveilige situaties en hoe ze kunnen handelen als het toch onveilig wordt.

De uitgangspunten

School is bedoeld om te leren. Dit kan alleen als leerlingen zich veilig voelen op school.

De visie en levenshouding van de Kanjertraining vormen het uitgangspunt van ons veiligheidsbeleid. We hebben een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en willen graag samen met ouders en kinderen zorgen voor een veilige school:

1. We willen te vertrouwen zijn

De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt is daarbij dat je jezelf mag zijn. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent, zoals je bent is het goed. En daarmee ben je te vertrouwen. We willen hiermee tevens het zelfvertrouwen van de leerlingen vergroten.

2. Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen

We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord. Daarom moeten wij, ouders en leerkrachten, duidelijke leiders zijn voor kinderen: wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet bepalen door negatieve gevoelens zoals angst, onmacht en ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.

3. We geven het goede voorbeeld

De kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven:

- We gaan respectvol met elkaar om.
- We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op sociale media
- Indien zich een probleem voordoet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie.

Wat doen we preventief en hoe doen we dat?

Inhoud Kanjertraining

We bespreken en oefenen met gedrag door middel van de volgende materialen. Deze zijn van toepassing op de kinderen, maar net zo goed op ons als volwassenen. Omdat kinderen gedrag van ons nadoen, is het van belang dat wij(ouders en het team)het goede voorbeeld geven.

De petten

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petten met vier verschillende kleuren. Elke pet symboliseert specifiek gedrag. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en een ander.

<p>Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en een ander. Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht: wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind. En laat het kind ook kind zijn.</p> <p>Als we allemaal als onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties.</p>	 <p>De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en zwarte pet zie je dan...</p>
<p>Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. De zwarte pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettig, stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je maakt plannetjes, toont initiatief. Zolang naast de zwarte pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en een ander.</p> <p>Ouders en leerkrachten laten met de wit- zwarte pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.</p>	 <p>Wit en zwart</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwen • duidelijk • doorzetter • leiderschap
<p>De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativerend, luchtig, handelt met levensvreugd.</p> <p>Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speels kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en je kunt relativeren. Je toont optimisme en vrolijkheid.</p>	 <p>Wit en rood</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwen • vrolijk • humor • positief denken
<p>Handelen we met de wit- gele pet, dan geven we ruimte aan een ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig en vriendelijk en bescheiden.</p> <p>Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat we betrokkenheid tonen, luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.</p>	 <p>Wit en geel</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertrouwen • vriendelijk • bescheiden • behulpzaam

Wat als de witte pet wegvalt

Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. Als we niet meer met vertrouwen naar elkaar of naar ons zelf kijken, komen we terecht in wantrouwen. Bij de ene persoon of in de ene situatie uit dit zich in te krachtig gedrag (zwarte pet), bij een ander in te onderdanig angstig gedrag (gele pet) en bij een ander in clownesk meeloopgedrag (rode pet).

In klassen waar het vertrouwen wegvalt, kan dit gedrag ontstaan. De basis van vertrouwen moet dan weer worden teruggezet. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen: we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn 'de weg even kwijtgeraakt'.

In het aanspreken van kinderen gebruiken we pettentaal. Voorbeelden hiervan: “Welke pet heb je nu op? Hoe kun je de witte pet erbij opzetten?” “Ik zie een heleboel witte petten!” “Wil je te vertrouwen zijn? Doe dan als de witte pet.” De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken.

Let op: we koppelen nooit een pet aan een kind. De petten gaan over gedrag en gedrag kun je veranderen. Een kind doet als een rode pet op een moment en is de rode pet niet. In rollenspelen gebruiken we de petten om te oefenen met gedrag.

Smileyposter

Leerlingen

Welk gedrag willen we wel en niet op school? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. Let dus een beetje op de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat wel eens mis. Je helpt de ander door je grens aan te geven: "Ik vind het vervelend als je...doet. Wil je dat anders doen?" Leerkrachten, ouders en directie

De smileyposter is ook van toepassing op de volwassenen rondom de leerlingen.

Wat mogen wij(school en ouders) van elkaar verwachten?

- Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders en de leerkracht. We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of via internet niet slecht spreken over een ander: we gaan met die ander in gesprek. Kortom: We spreken met respect over en met elkaar.
- We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en de school.
- Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het vervelend. We geven dan rustig onze grens aan, zodat de ander rekening met je kan houden.

Afsprakenposter

Als leidraad voor hoe wij op school met elkaar om willen gaan, gebruiken we de volgende vijf uitgangspunten van de Kanjertraining. Op school ziet u deze uitgangspunten op de kanjer afsprakenposters. De kleuren verwijzen naar de petten. Hieronder staan de posters zoals bedoeld zijn voor de kleuters.

Motor en Benzine: alles wat aandacht krijgt, groeit

Leerlingen

Met de Kanjertraining leren we dat alles wat aandacht(benzine) krijgt groeit. Vervelend gedrag(motor) blijft doorgaan en krijgt status als kinderen mee lachen en er bijstaan. We maken kinderen bewust van de benzine die ze (vaak onbedoeld) geven aan gedrag dat niet prettig of storend is. Zo leren kinderen sociale verantwoordelijkheid te nemen en er voor te kiezen om geen benzine te geven.

In sommige situaties bekrachtigen kinderen elkaar in negatief, te stoer gedrag. Pas wanneer kinderen leren om geen benzine meer te geven, als de norm verandert, dan valt er geen winst(status, populariteit) meer te behalen met negatief gedrag.

Leerkracht

De leerkracht probeert in de klas benzine(aandacht) te geven aan positief gedrag. De leerkracht spreekt benzinegevers aan: "Geef maar geen benzine". Hierdoor krijgt negatief gedrag minder aandacht(benzine) van de leerkracht

Ouders

Wat kunnen ouders thuis doen?

Bevraag uw kind eens of het benzine geeft in de klas. Soms "klagen" kinderen thuis over vervelend gedrag van een klasgenoot. Het komt geregeld voor dat kinderen onbedoeld zelf benzine blijken te geven aan dit gedrag. Dit kan door er om te lachen, door er naar te kijken maar ook door "te klagen" ("oohhh, stil nou eens, nou nou, hou nou op..."). Dit houdt onbedoeld het gedrag in stand.

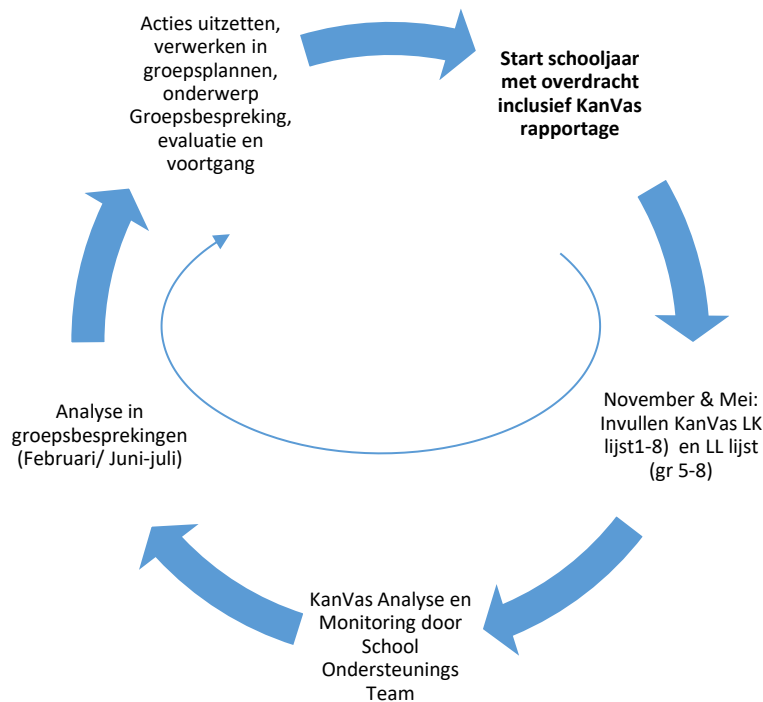
Waar geeft u thuis benzine aan? Lacht u om storend gedrag van uw kind, dan zal uw kind hier mee doorgaan. Spreekt u alleen uw kind aan op negatief gedrag, dan zal uw kind daarmee aandacht vragen. Geef daarom veel complimenten en benoem dus gedrag wat u prettig vindt. Dan zal dat gedrag versterkt worden.

Kanvasvolgsysteem

Wij laten leerlingen uit groep 5 t/m 8 elk jaar de leerlingenvragenlijst invullen van het Kanjervolg- en adviessysteem (Kanvas.kanjertraining.nl). Onder andere op deze manier brengen wij stelselmatig in kaart of kinderen zich gepest voelen, bang zijn gepest te worden en of ze zelf aangeven te pesten. Wij zijn alert op hoge scores op "Ongelukkig somber", die kunnen duiden op gepest worden. Het systeem is COTAN gecertificeerd en voldoet daarmee aan de inspectienormen. Uiteraard is dagelijkse observatie en gesprekken met de kinderen een ander wezenlijk onderdeel van het signaleren. Voor een meer uitgebreide beschrijving en de verdere analyses van KANVAS, verwijzen wij u naar het zorgplan van de school.

Cyclus sociale veiligheidsmonitoring:

Inclusief invullen, analyse en vervolg Vragenlijst Sociale Veiligheid Kanjerinstituut.

Wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?

Gedoe hoort er bij en is leerzaam

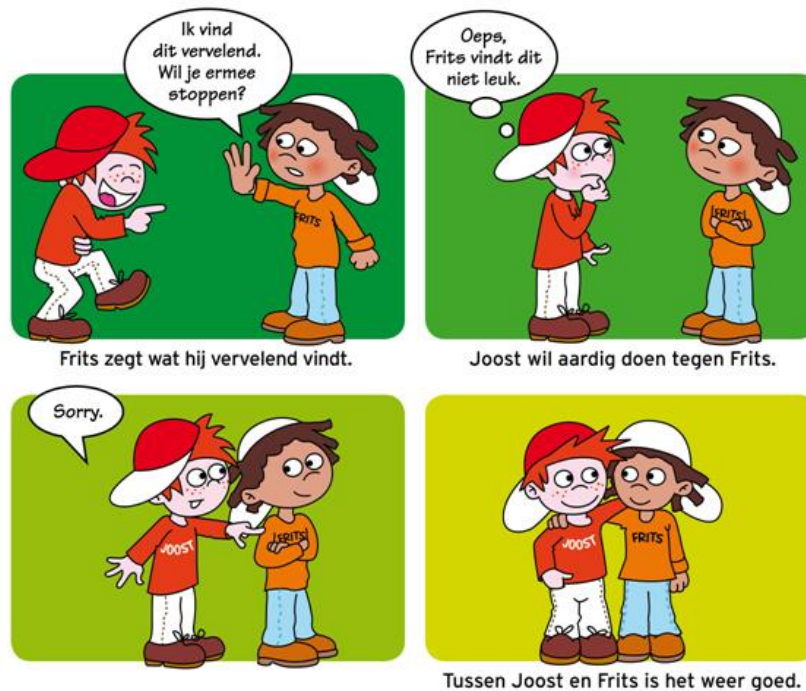
Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept. Ze willen met hetzelfde kind spelen maar niet met elkaar. Kortom: er ontstaat gedoe. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven.

Hoe leren we kinderen om te gaan met gedoe?

Fase 1: kind heeft last van een ander

Vuistregel van de Kanjertraining:

Jij zit in een klas met kinderen die te vertrouwen willen zijn. We leren kinderen om rustig aan te geven dat ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen.

Soms wordt een incident groter doordat kinderen het gedrag van een ander ervaren als pesten en vervolgens agressief of klagerig reageren (richting klasgenoten, leerkracht, ouders). Klasgenoten, leerkrachten en ouders kunnen dit onbewust versterken, bijvoorbeeld door agressief gedrag goed te keuren ("mep maar terug"), té veel medelijden te tonen of kwaad te spreken over het andere kind.

Tips voor leerkrachten en ouders:

- Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: "Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?"
- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen.
- Leer kinderen te stoppen met hun gedrag als een ander aangeeft er last van te hebben.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Hoe doet u als u last heeft van iemand in uw gezin, familie, vriendenkring, buurt? Welke gedragsvoorbeelden krijgen kinderen van u?

- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten.
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelde.

Fase 2: het storende gedrag gaat door

Vuistregel van de Kanjertraining:

Een motor kan niets beginnen, als het geen benzine krijgt. Word dus niet boos, ga niet huilen, ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen en ga samen met een klasgenoot die je vertrouwt (maatje) iets anders doen. Als jij niet meer op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op. Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (juf, meester, pleinwacht, ouders).

Vaak blijft het bij een incident en is er géén sprake van structureel pesten.

Tips voor leerkrachten en ouders:

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Laat u zich bepalen door negatieve personen in uw leven? Of besteedt u energie aan positieve zaken?
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Ook kinderen van wie u het misschien niet verwacht, kunnen doen als een rode of zwarte pet.
- Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen tussen kinderen die zich op school voordoen, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

Fase 3: iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren.

1. Denk aan alle rollen binnen het pesten

A. Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.

B. We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen (antipestposter², in het digibordmateriaal). Als omstanders/buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.

- C. Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.
- D. Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.

2. Betrek de context

A. Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.

B. De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep, zoals beschreven onder: Wat doen we preventief en hoe doen we dat? We leggen de focus daarbij op:

Wat gaat er goed in de klas?

Wat willen we verbeteren in de klas?

Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?

Wat wordt ons plan?

Hoe kunnen we elkaar helpen?

C. Indien nodig, betrekken wij de wijkagent

3. We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen

Onze leidraad:

A. Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.

B. We spreken niet in termen als daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld en wordt niet aangesproken op zijn of haar(veer)kracht.

Hoe dan wel:

C. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.

D. We blijven met respect spreken over en met elkaar.

E. Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

Wij kunnen ook de handvatten en tips gebruiken van Fase 1 en 2, zoals hierboven omschreven.

(Vanaf bijlage 2 in dit document staat de uitwerking van het pestprotocol)

De rol van leerkrachten, ouders en directie bij grensoverschrijdend gedrag

Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden: verbaal, fysiek, materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie en seksuele toenadering of intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die ermee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf en is situationeel/ contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren.

Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander. We willen het vaak wel goed doen, maar het gaat soms weleens mis.

Fysieke veiligheid in gevaar?

Als een kind of ouder grensoverschrijdend gedrag vertoont, is het eerste wat van belang is: Is de fysieke veiligheid in het geding van de leerkracht, het kind of de omstanders?

Voorbeelden zijn: met een stoel door de klas gooien, met een mes dreigen, agressie, dreigen met een waakhond loslaten etc.

In dat geval gaan we niet eerst begrijpen en rustig in gesprek, het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Veiligheid staat voorop. Een optie zou dan kunnen zijn dat de leerkracht met de hele klas de ruimte verlaat. De leerkracht stuurt een andere volwassene naar het kind toe om het kind tegen zichzelf te beschermen.

Het heeft altijd de voorkeur om van kinderen af te blijven als leerkracht. Indien er echter geen alternatief is, is het ook de plicht om in te grijpen om gevaar te voorkomen. Dus vechtende kinderen uit elkaar halen nadat je duidelijk hebt gezegd: Uit elkaar nu!

Denk bij schade ook aan herstelrecht:

Voorbeelden:

- Fysiek iets aangedaan: knuffel geven
- Iets stuk gemaakt: koop een nieuwe
- Uitgescholden: excuusbrief schrijven
- Weglopen: tijd inhalen
- Racisme: werkstuk maken over Tweede Wereldoorlog

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouders van de leerling. Daarbij gaan we op zoek naar is hier sprake van onwil of onmacht? In beide gevallen verwachten we echter dat ouders het gedrag ondubbelzinnig afkeuren. Doen ouders dit niet, dan gaat deze leerling naar een andere klas tot de rust, veiligheid en het vertrouwen binnen de klas voldoende is hersteld. Zijn er aanwijzingen dat de leerling het gedrag in die klas ook zal laten zien, dan komen we in een situatie van schorsen c.q. verwijderen binnen de grenzen van de leerplichtwet. Hieronder wordt dit stap voor stap uitgelegd.

Onmacht versus Onwil

De Kanjertraining heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat weleens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wel willen misdragen. We maken dan ook een onderscheid tussen onmacht en onwil in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. In de bijlage Handvatten Grensoverschrijdend gedrag is stapsgewijs weergegeven hoe te reageren in beide gevallen.

Bij sommige kinderen is het moeilijk uit te maken of er sprake is van onmacht/ onvermogen/ beperking of onwil. De Kanjertraining is van mening dat hier een 'streng' onderscheid in moet worden gemaakt. Dit onderscheid zit door de hele Kanjertraining heen.

Onmacht

Kinderen die zich misdragen, maar dat niet willen, worden ondersteund en geleerd hoe zij zichzelf kunnen beheersen. Dat vindt plaats in samenwerking met de ouder(s) van deze leerling. Het kan zijn dat een kind het moeilijk heeft met zichzelf of met de omstandigheden waarin het verkeert. Maar desondanks probeert het kind er iets van te maken. Zo zijn er kinderen met onvermogen zoals autisme, ADHD, moeilijke (gezins) omstandigheden of andersoortige beperkingen die ondanks hun onvermogen er alles aandoen om zich aanvaardbaar te gedragen. Dat het misgaat is niet erg. Het zijn leermomenten.

Wat helpt is:

- Met ouders en kinderen moet worden besproken dat onvermogen, beperkingen en omstandigheden geen vrijbrief zijn voor wangedrag. Ook dit kind moet leren zich fatsoenlijk te gedragen, zodat klasgenoten zich veilig voelen. Wanneer ouders tegen hun kind blijven zeggen dat hij/zij er niks aan kan doen, dan krijgt het kind een vrijbrief om zich te misdragen. De inzet, demotivatie, de urgentie is nodig om het kind ander gedrag te leren.
- Een groot deel van kinderen met gedragsproblemen (75%) heeft moeite met het begrijpen van taal. Dit wordt vaak over het hoofd gezien. Pas je taalgebruik dus aan.
- Ouders en leerkrachten geven (op een rustig moment) inzicht in de gevolgen van het gedrag van het kind: “Als je zo doet, gebeurt er dit (kinderen willen niet meer met je omgaan/ kinderen worden bang van jou/ we kunnen niet werken in de klas, dus je moet uit de klas”. Hierdoor raken kinderen gemotiveerd om anders te reageren. Het reguleren van emoties begint bij de motivatie.
- Ouders en leerkrachten stellen helpende vragen: “Wil jij je zo gedragen? Wil jij dat ik/ wij jou zien als...? Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?”
- We geven duidelijke instructie welk gedrag we wel van het kind willen zien. Dus niet wat niet, maar vooral wat wel.
- Kind uit omgeving halen, soms juist bij leerkracht houden.
- Omstanders wegsturen.
- Kind blijft bij de leerkracht, 1 tot 6 weken, zie toelichting “puppytraining” bij interventies op KanVAS
- Kind voorbereiden op nieuwe situaties voordat de hele klas instructie krijgt.
- Coachingsgerichte benadering: voordoen is nadoen, “je bent de moeite waard maar dit gedrag kan niet”, op zoek gaan naar de oorzaken/ triggers, alternatieven bedenken en oefenen hoe je anders zou kunnen reageren.
- Leerkrachten ouders vullen de vragenlijst in het Kanjer Volg- en adviessysteem (KanVAS) in. Samen met ouders kunnen we adviezen selecteren die uit het KanVAS komen en een plan van aanpak maken.
- Individuele kinderen die sociaal vastlopen kunnen met hun ouders een ouder-kindtraining volgen. Ouders kunnen hiervoor kijken op www.kanjertraining.nl. Of ze kunnen worden doorverwezen naar specialistische hulp indien nodig.

Onwil

Heeft een kind de opvatting dat het zich niet fatsoenlijk wil gedragen en met niemand rekening wil houden, dan reageert de school grensstellend. Ouders worden betrokken bij het feit dat hun kind het verlangen heeft zich te willen misdragen. De mentaliteit van een kind is immers de verantwoordelijkheid van de ouders. Het is cruciaal nu in het gesprek met de ouders expliciet te vragen:

- Keurt u als ouder dit gedrag goed? Wilt u dat uw kind morgen weer zo reageert?

Als ouders reageren vanuit “nee, maar...”, waarin er een opsomming van redenen voor het gedrag komt, zal verwezen worden naar de Smileyposter, met de vraag of het de bedoeling is dat hun kind andere kinderen lastigvalt. De meeste ouders willen dit niet.

De neiging ontstaat soms om alle omstandigheden rondom het kind te gaan aanpassen (beter toezicht, andere kinderen en de leerkracht moeten anders doen). Wanneer het echter om onwil gaat, kan de omgeving helemaal worden aangepast, maar wil het kind zich nog steeds niet fatsoenlijk gedragen. Vandaar deze bovenstaande vraag aan de ouders: Keurt u dit gedrag goed?

Als ouders daarop aangeven dat ze het gedrag afkeuren, dan moeten ouders dat duidelijk tegen hun kind zeggen.

School heeft de steun van ouders nodig om hun kind bij te sturen. In de praktijk blijkt:

- Kinderen die handelen uit onvermogen, zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten.
- Kinderen die handelen uit onvermogen zijn moeilijk te corrigeren als hun ouders dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.
- Kinderen die zich willen misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als de school.
- Kinderen die zich willen misdragen, zijn niet te corrigeren als ouders het een probleem van school vinden.

“Mijn kind mag slaan”

Wat als ouders een andere opvatting hebben over gedrag dan de school? Ouders vinden dat hun kind het recht heeft om agressief voor zichzelf op te komen. Het kind mag zich onfatsoenlijk gedragen ten koste van andere kinderen, leerkrachten, ouders of de school. Kortom, de rode kant van de smileyposter wordt goedgekeurd door de ouders.

De ouder wordt nu doorverwezen naar de directie. Deze maakt duidelijk:

- We hebben alle respect voor de regels die u thuis hanteert, daar bent u immers de baas
- Op school hebben wij aanvullende regels, deze bepalen wij.
- Indien u kiest voor onze school, moet u tegen uw kind zeggen dat hij zich op school aan de schoolregels moet houden.
- Wilt u ons helpen? Als alle kinderen voor zichzelf opkomen op de manier die u wenst, dan kan ik de veiligheid niet garanderen op school. Dat is mijn taak als directie.
- Als u niet wilt dat uw kind zich aan de schoolregels houdt, is er geen plek meer op deze school en moet u zoeken naar een school die beter aansluit bij uw wensen.

Tot die tijd wordt er een passende oplossing gezocht die recht doet aan de situatie. Het bestuur moet hierover geïnformeerd worden, zodat school rugdekking heeft.

Bijvoorbeeld:

- Contract opstellen met duidelijke afspraken
- Het kind wordt een of twee klassen hoger of lager geplaatst, in een “oefenklas”
- Het kind is slechts een beperkt aantal uren op school
- Feedback oefeningen doen
- Consequenties bedenken wanneer leerling het leren belemmert. Bijv. kind wordt opgehaald door ouders als het zich misdraagt. School is immers een leerinstelling en geen opvang.
- Kind blijft bij de leerkracht, 1 tot 6 weken, zie toelichting bij interventies op KanVAS
- Schorsing binnen de grenzen van de leerplichtwet
- Plaatsing op een andere school

Borging van Kanjer op It Foarhûs

Om ervoor te zorgen dat Kanjer actueel blijft op It Foarhûs zijn er een aantal afspraken gemaakt:

- Bij de kennismakingsgesprekken met de ouders van nieuwe leerlingen zal er informatie rond Kanjer verstrekt worden (er wordt hierover een korte uitleg gegeven).

- Iedere nieuwe collega zal de 3-daagse basistraining Kanjer volgen, voordat hij/zij begint met het geven van Kanjerlessen. Nieuwe collega's zullen meegenomen worden in de afspraken die op school gemaakt zijn rondom Kanjer.
- In de schoolgids en op de website is informatie te vinden over Kanjer. Bij voorlichtingsavonden, aan het begin van een schooljaar, zal Kanjer ook ter sprake gebracht worden.
- De Kanjerpetten, de smileyposter en de actuele afsprakenposters zijn zichtbaar in iedere klas.
- In de hal van de school hebben de petten, verschillende posters en materialen een prominente plek.
- Kanjer is een onderdeel van de groepsoverdracht en zal ook ter sprake komen bij de groepsbesprekingen.
- Kanjer wordt elk jaar geëvalueerd.
- De Kanjercoördinator zorgt samen met de directie voor borging van het Kanjergebruik.
- Alle leerkrachten spreken de Kanjertaal.
- Ieder schooljaar starten we met de materialen vanuit de Startweek
- Bij de start van het schooljaar worden de school-/plein- en werkafspraken besproken met de leerlingen
- Er zijn mogelijkheden om extra trainingen te geven aan groepen of op een ouderavond.
- De pleinwacht draagt in de middagpauze een herkenbaar geel/groen hesje.
- 3x per jaar worden er ouderlessen gepland.
- In alle groepen hebben de leerlingen een vast maatje (Kanjermaatje).
- Kanjer komt meerdere malen, structureel per jaar op een teamvergadering en of studiedag terug.
- Na de pauze worden leerkrachten ingelicht over eventuele bijzonderheden die in de pauze hebben plaatsgevonden.
- Vormen van grensoverschrijdend gedrag worden vastgelegd per leerling in ParnasSys en vermeld in de incidentenregistratie van de school.

Ouderlessen Kanjer

Drie keer per jaar organiseren we **Kanjerouderlessen** met ouders en kinderen. Dit betekent dat ouders één keer per schooljaar een Kanjerles kunnen bijwonen in de groep van hun kind.

Het doel van de ouder- kind les is om samen de wereld van vertrouwen in te stappen. Wat bedoelen we dan met 'De wereld van vertrouwen binnenstappen'? Op school vinden we het belangrijk dat we elkaar kunnen vertrouwen. Dat vraagt iets van onszelf en ook iets van de ander. Met de kinderen in de klas hebben we besproken dat wij allemaal te vertrouwen willen zijn. We weten ook dat het soms mis kan gaan, bij onszelf, maar ook bij de ander. Soms zeg je iets of doe je iets wat voor een ander niet fijn is, waardoor de ander jou een beetje minder vertrouwt. Dan is het fijn als de ander dat tegen jou zegt, zodat je er wat mee kunt doen. Want meestal bedoel je het helemaal niet verkeerd maar komt het er een beetje vervelend uit. Lukt dat om zo te doen, dan noemen we dat de wereld van vertrouwen.

De Kanjerouderlessen worden via de nieuwsbrief met de ouders gecommuniceerd, waarna ouders zich vervolgens bij de leerkracht kunnen opgeven.

Personen in de school rondom sociale veiligheid

Kanjercoördinator

Op school is juf Marit aangesteld als Kanjercoördinator.

Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden van de Kanjercoördinator binnen onze school:

- Het inzetten en uitvoeren van het Kanjerbeleid
- Zorgen dat de materialen in alle groepen up-to-date zijn (eventueel bestellingen doorgeven)
- Checkt geregeld de website om op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen

- Onderhoudt samen met de directie het contact met het Instituut van Stichting Kanjertraining
- Maakt implementatieafspraken met het team
- Input leveren voor de nieuwsbrief wat Kanjer betreft
- Inplannen van de ouderlessen
- Leidt vergaderingen rondom Kanjer
- Zorgt samen met de directie voor het borgen van het Kanjergebruik

Aandachtscoördinator

We hebben binnen de school een aandachtscoördinator voor de leerlingen. Dit is juf Ypie. Ieder schooljaar, rond de herfstvakantie, gaan de aandachtscoördinator bij de groepen langs om zich voor te stellen en de leerlingen te vertellen wat een aandachtscoördinator doet.

Wat is een aandachtscoördinator?

Iemand die naar je luistert als je een probleem hebt en je helpt als je dat wilt.

Wanneer ga je naar een aandachtscoördinator?

Als je een probleem hebt wat je zelf niet kunt oplossen en aan niemand anders kunt, wilt of durft te vertellen. Bijvoorbeeld: zich ongelukkig voelen, gepest worden, te maken met agressie of geweld, grensoverschrijdend seksueel gedrag.

Leerlingen wordt uitgelegd dat ze met eventuele problemen natuurlijk altijd bij hun ouders, de juf/meester of hun maatje terecht kunnen. Als het beide deze mensen allemaal niet kan, pas dan zoeken ze één van de aandachtscoördinatoren op.

De aandachtscoördinator:

- * Behandelt zaken in een vertrouwelijke sfeer en praat alleen met derden (leerkracht, hulpverlener) over het probleem als dit noodzakelijk is om het kind te helpen.
- * Beloofd geen geheimhouding aan het kind.
- * Is bemiddelaar bij conflicten.
- * Geeft advies over mogelijkheden om problemen aan te pakken.
- * Biedt ondersteuning aan de leerling bij het realiseren van de gewenste oplossing
- * De incidenten rond pesten worden kortgesloten met de directie en vermeld in de incidentenregistratie van de school.

Bijlage 1 – Kanjertaal

Doel: kinderen leren 'nee' zeggen.

De zin zeggen ze vanuit de 'tiggerhouding': rechtop, duidelijk spreken.

Groep 1 en 2: kind zegt: 'STOP, ik vind dit niet leuk, ik heb hier last van. Na 2x deze zin zeggen en de ander stopt niet, dan gaat het kind naar de leerkracht.

Groep 3 t/m 8: volgen we de 4 stappen:

(Zowel bij een conflict, schelden, dingen die afgepakt worden, aangeraakt worden wat je niet wilt, te dicht bij je staan: dus concreet zeggen waarover het gaat)

Stap 1 Kind vraagt: Wil je mijn pen teruggeven of wil je stoppen met schelden of wil je stoppen met mij aan te raken.

Stap 2 (als de ander doorgaat) vanuit krachtig staan (tiggerhouding) de ander aankijken en zeggen: Stop, geef het terug.

Stap 3 (als de ander doorgaat) Stop, geeft het terug anders ga ik naar de juf of meester.

Stap 4 (als de ander doorgaat) Niets zeggen en DOEN wat bij stap 3 gezegd is.

Het kind kan altijd kiezen voor:

Bij vals beschuldigen, schoppen, slaan, baas spelen: Stop ermee!!! Ik vind het niet leuk wat je doet....

En rechtop lopend weggaan.

Taak van de leerkracht:

De leerkracht gaat naar het betreffende kind toe en vraagt na: heeft Jantje.... de 4 stappen gedaan. Als het kind dit bevestigt, dan wordt het kind duidelijk aangesproken op haar/zijn gedrag. Dat kan zijn: je geeft het nu terug... je hebt nu een probleem, ga nu naar binnen/andere klas en ik spreek je straks.

De leerkracht gaat daarna met beide kinderen in gesprek, middels de kanjertaal en hoor en wederhoor.

Leerkrachtgedrag: (zie ook pakket Kanjer leerkrachtgedrag)

Houding:

- Blijf rustig en respectvol
- Wees je bewust van je (voor)oordelen
- Corrigeer dichtbij bv: ik vind het vervelend zoals je doet, wil je ermee stoppen.
- Complimenteer op afstand
- Basishouding: complimenten/waardering/bedanken
- Aangeven we zijn aan het oefenen

Taalgebruik:

- Stel geen 'waarom' vragen, maar vraag naar de bedoeling!
- Check wat het kind vertelt met vragen zoals;
 - Ik hoor je nu zeggen dit en dat... klopt dat
 - Is het je bedoeling om ... pijn te doen
 - Hoe ga je dit oplossen

Ook aandacht aan het kind dat komt melden dat er iets gebeurd is, de vraag stellen: Heb je duidelijk de 4 stappen gedaan?

p.s. kinderen zeggen vaak zacht en zonder kracht 'stop hou op'... en dát werkt niet. Oefen dit later met het kind hoe ze dit krachtig kunnen zeggen, bv na een conflict het 'uitspelen'/'oefenen' in de klas.

Bijlage 2 – Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

1. De leerkracht benoemt het grensoverschrijdende gedrag:
"Ik zie dat...", "Ik hoor dat...."

En wat het met hem/haar/de klas doet (gevoel):
"Ik merk dat het ...", "Ik heb last van...", "Ik vind het storend dat..."

2. De leerkracht vraagt naar de bedoeling van dit gedrag:
"Is het je bedoeling om...?" of "Wil je echt ...?"

Nee -> "Fijn dat dacht ik al, stop er dan maar mee"
"Hoe ga je het de volgende keer anders doen?"
"Wat spreken we af?"

Ja -> "Meen je dat?"
"Blijf je hiermee doorgaan?"
VERBAZING TONEN

Bij **Ja**:

3. De leerkracht stapt over naar leiderstaal:
 - "Kijk me aan", Ik wil dat je nu...", "Stoppen nu", "Hier geven ...(materiaal)"
 - "Je hebt nu de keus...."

Je luistert naar mij

Consequentie

Bijvoorbeeld:

- Dicht bij de leerkracht laten zitten
- "Ik spreek je straks.. (na schooltijd/pauze)"
- Afkoelplek
- Uit de klas (eventueel hulp van collega/directie)
- Ouders bellen

4. In beide keuzes zal de leerkracht buiten lestijd een gesprek voeren met het kind.

De leerkracht vraagt nogmaals naar de **BEDOELING**:

- "Was het jouw bedoeling om ...?"
- "Ben je van plan om hiermee door te gaan?"

Onmacht

Nee, ik wil stoppen:

- Afspraken/plan maken
- Eventueel goedmaken/herstellen
- Ouders worden geïnformeerd

Onwil

Ja, ik wil doorgaan:

- Ouders worden gebeld voor een gesprek op school
- Kind uit de klas

Gesprek met ouders:
Keuren ouders het gedrag goed?

Nee

Hulp aanbieden
Passende plek indien nodig
Samen plan van aanpak maken
2 klassen hoger/lager
Kind dichtbij leerkracht

Nee, maar

Smileyposter
'Er is geen excuus voor wangedrag'
'Wilt u dat uw kind...?'

Ja

Grenzen school aangeven (Smileyposter)
Kind voorlopig uit de klas, bedenktijd ouders
Is dit de juiste school voor u?
Schorsen
Gedrag verandert niet? Vervangende school

Bijlage 3 – Pestprotocol

Wat wordt er onder pesten verstaan

Als we het over pesten hebben, denken we aan zaken als:

- Buitengesloten worden of genegeerd (doen alsof je niet bestaat).
- Uitgescholden worden vanwege het anders zijn, bv. kleding, uiterlijk, gedrag.
- Door ander kind(eren) zonder reden geslagen of geschopt worden.
- Bedreigd worden, dat je geslagen wordt als je de volgende keer geen geld, snoep of iets dergelijks meeneemt.

Kenmerken van pestgedrag:

- Pesten gebeurt berekend, men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
- Pesten is duurzaam; het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig. (stopt niet vanzelf)
- De pestkop heeft geen positieve bedoelingen; hij/zij wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
- Het pesten gebeurt meestal door een groep (pestkop, meelopers en supporters) tegenover een geïsoleerd slachtoffer. Pesten is een ongelijke strijd.
- Pesten heeft meestal een vaste structuur; pestkoppen zijn meestal dezelfde mensen, net zoals de slachtoffers.
- Pesten gebeurt stiekem, buiten het blikveld van de leraar.

Gevolgen:

- Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als geestelijk) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook heel lang naslepen.
- Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen; het herstel verloopt moeizaam.
- Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind.
- De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat; iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar; men is weinig open of spontaan; men telt weinig of geen echte vrienden binnen de groep.
- Slechtere leerprestaties, demotivatie bij de gepeste, niet meer naar school willen, zelfs spijbelen.

Signalen dat een kind gepest wordt

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- Briefjes doorgeven
- Beledigen
- Jennen
- Opmerkingen maken over kleding
- Isoleren, doodzwijgen
- Insluiten in de klas, op de gang of het schoolplein
- Buiten school opwachten
- Slaan of schoppen
- Op weg naar huis achternarijden
- Naar het huis van het slachtoffer gaan
- Bezittingen afpakken en/of vernielen
- Schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- Imiteren gedrag van gepest, het “papegaaien”
- Via E-mailberichten beledigen, uitschelden, soms zelfs onder naam gepeste andere kinderen uitschelden, beledigen
- Uitdagen

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het zo gek niet bedenken of volwassenen en dus ook leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang.

Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken.

Om ouders te informeren en medeverantwoordelijk te maken voor het gedrag van hun kind, worden ze 1 keer per jaar uitgenodigd om kanjerlessen bij te wonen in de verschillende groepen (maart). 1x per twee jaar worden nieuwe ouders uitgenodigd voor een avond/middag informatie over de kanjertraining.

Leerkrachten gaan ervan uit dat kinderen zich willen gedragen en hebben vooral oog voor positief gedrag. Met behulp van de kanjerlessen doet de school aan preventie.

Afspraken over pesten

Dit protocol is opgesteld om adequaat te kunnen reageren op situaties waarin een kind gepest wordt. Dit protocol sluit aan bij de Kanjerboeken en de Kanjertraining die op onze school gegeven wordt.

Het Kanjerprotocol werkt wat betreft pesten ook preventief.

Dit deel van het protocol bestaat uit 5 delen: voor alle kinderen, voor het gepeste kind, voor de pester, voor de ouders en voor de leerkracht.

Deze partijen zijn allemaal betrokken bij een situatie waarin gepest wordt en worden op deze manier beter geïnformeerd.

Voor alle kinderen

Zie je dat iemand gepest wordt?

Zet je witte pet op en meld het aan je leerkracht!

Klikken over pesten bestaat niet!!

1. Ik zet mijn witte pet op, want ik pest niet mee.
2. Ik meld (zelf of samen met andere kinderen) het pesten bij de juf, de meester, mijn vader/moeder of een andere volwassene.
3. Ik durf te zeggen: Houd ermee op! Ik vind het gemeen wat jij doet.
4. Ik vertel het thuis en vraag om ideeën.
5. Ik zet mij in voor een goede sfeer in de klas en help bij het maken van “groeps-pestprotocol” voor de klas.

Voor het gepeste kind

1. Ik ga niet huilen, piekeren of verdrietig zijn. Ik ben niet zielig.
2. Ik zet mijn witte pet op en pak het pesten aan.
3. Ik zeg: “Stop dat vind ik niet leuk. Wil je daarmee ophouden?”.
4. Stopt het niet dan zeg ik het nog een keer duidelijk. Na deze tweede keer negeer ik het en loop weg.
5. Ik meld dat ik gepest word. Dat is geen klikken!
6. Ik vraag klasgenootjes om hun witte pet op te zetten en mij te helpen. Zodat ik niet alleen sta.
7. Ik ga mijn hart luchten bij iemand, die ik aardig vind en vertrouw en vraag om hulp. Dit doe ik bij mijn ouders, de juf of meester of iemand anders die ik goed ken.
8. Als ik mijn witte pet op heb, negeer ik de pestvogel. Hij/zij weet niet eens wat hij/zij doet. Ik draai me om en meld het.
9. Ik vraag een andere plaats in de klas als ik te dicht bij die pestvogel zit.
10. Als ik vervelende e-mails krijg dan verwijder ik ze direct en de volgende keer open ik ze niet eens. Het adres ga ik blokkeren zodat de e-mails direct verwijderd worden.
11. Word ik gepest op multimedia dan blokkeer ik die personen. Zodat ze niet meer met mij kunnen praten.
12. Ik kan een dagboekje schrijven met alle vervelende dingen die de pestvogels doen. Dan laat ik dit de juf, de meester of mijn ouders lezen.
13. Ik kan gaan praten met een ander gepest kind.
14. Ik kan boeken lezen over het pesten en geef die dan aan anderen kinderen om ook te lezen.
15. Ik kan leuke dingen doen, bijvoorbeeld naar een club. Ik ben dan niet verplicht met de pestvogel(s) te blijven omgaan.
16. Ik denk alleen aan de leuke dingen die ik met andere kinderen doe.
17. Als ik meer informatie wil bel ik (gratis) de kindertelefoon 0800-0432 tussen 2 en 8 uur of ik kijk op www.pestweb.nl of www.pestten.net.
18. Het is niet mijn schuld. Ik ben zoals ik ben en dat is oké.
19. 17. Ik ben een tijger, een kanjer, ik ben net zo sterk, groot en slim als die pestvogel(s)
20. 18. IK KAN DE PESTVOGEL(S) AAN ALS IK HULP KRIJG VAN KLASGENOOTJES, JUF/MEESTER, OUDERS, VRIENDEN/VRIENDINNEN.

Voor de pester

1. Ik denk na over hoe het is om gepest te worden.
2. Hoe zou ik dat vinden?
3. Ik kan mijn zwarte pet afzetten: IK STOP MET PESTEN
4. Ik luister naar de ander als zij vragen om te stoppen. Ik zet mijn witte pet op.
5. Ik vraag hulp aan de juf, de meester en/of mijn ouders.
6. Ik ga na schooltijd direct naar huis, zodat ik niet in de verleiding kom om te pesten.
7. Ik ga leuke dingen doen met een nieuw groepje kinderen.
8. Als ik een geintje maak, kijk ik of de ander mijn grapje wel leuk vindt.
9. Als ik meer informatie wil bel ik (gratis) de kindertelefoon 0800-0432 tussen 2 en 8 uur of ik kijk op www.pestweb.nl of www.pestten.net.
10. Ik kan mijn zwarte pet omruilen voor een witte pet, ook al verwachten anderen dat ik de pestvogel ben.

Voor de ouders

1. Ook mijn kind kan een zwarte pet opzetten en een pestvogel zijn.
2. Ook mijn kind kan gepest worden.
3. Ik neem het probleem serieus.
4. Ik raak niet in paniek.
5. Ik straf niet fysiek, als ik hoor dat mijn kind vaak een zwarte pet opzet.
6. Ik probeer erachter te komen wat de mogelijke oorzaken kunnen zijn.
7. Ik vraag mij af:
 - Voelt mijn kind zich veilig thuis?
 - Voelt mijn kind zich veilig op school?
 - Pest mijn kind uit stoerheid of uit gewoonte?
 - Pest mijn kind omdat het denkt dat het zo hoort?
 - Pest mijn kind omdat het bij de groep wil horen?
 - Welke tv-programma's en computerspelen volgt mijn kind allemaal?
 - Weet mijn kind wel wat het doet, wat het aanricht?
8. Ik besteed extra aandacht aan mijn kind.
9. Ik corrigeer agressieve buien.
10. Ik stimuleer mijn kind om aan sport te doen of bij een club te gaan.
11. Ik overleg met de school, niet met de ouders van een pestvogel of een gepest kind.
12. Ik bied hulp aan mijn kind.
13. Ik leesboeken over pesten en/of vraag informatie op.
14. Ik schakel eventueel een expert in als ik dat nodig vind of de school dit aangeeft.

Voor de leerkracht

We pleiten voor een schop- en slaan-vrije school. Hierin volgen we de volgende stappen:

1. Op het moment dat een kind een ander kind of leerkracht schopt of slaat of met spullen gooit en het door de leerkracht vastgesteld is (gezien of n.a.v. gesprek) wordt er een notitie gemaakt in ParnasSys en een telefonische melding gedaan naar ouders.
2. Bij een tweede incident wordt weer notitie gemaakt en gemeld aan ouders.
3. Bij een derde incident nodigen we ouders voor een gesprek met kind en ouders. Hiervan wordt verslag gemaakt.

'Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van pesten.'

4. De leerkracht geeft wekelijks lessen vanuit het Kanjerproject, hierdoor wordt het pestgedrag verminderd en misschien zelfs voorkomen.
5. De leerkracht wacht niet tot het pesten gemeld wordt, maar let op de signalen. Want lang niet al het pesten wordt gemeld.
6. De leerkracht neemt de leerlingen serieus als pesterijen gemeld worden. Doet de leerkracht dat niet dan durft hij/zij het misschien niet weer te zeggen. De leerkracht geeft aan dat er actie ondernomen wordt, o. a. extra oefeningen Kanjertraining.

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/ of elkaar pesten proberen zij en wij:

Stap 1

Er eerst zelf (en samen) uit te komen, volgens de afspraken van de Kanjertraining.

Als er daarna weer problemen zijn volgt

Stap 2

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Leerkracht start passende Kanjeroefeningen en houdt een logboek bij van de voorvallen en de activiteiten. Met de groep wordt het "Kanjersprotocol" opgesteld en ondertekend. (zie bijlage)

Bij herhaling van pesterijen/ ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties

1. De leerkracht gaat in gesprek met gepeste leerling: hoe de leerling zelf reageert, wat hij zij doet tijdens en na het pesten. Welke oplossing wil het kind zelf.
2. Samen met het gepeste kind gaat de leerkracht in gesprek met de pester, dit gesprek is kort en duidelijk. Hierbij is de vraag: is: 'Klopt het dat?' en 'Is het je bedoeling dat....'
 - a. Na een gesprek dat de bedoeling heeft om tot verheldering te komen, worden afspraken gemaakt en genoteerd.
3. Belonen (schouderklopje) aan zowel gepest als pester, als de leerling zich anders/beter opstelt.
4. Als de leerkracht constateert dat er sprake is van onderhands pesten (ermee confronteren is nl zinloos) , stelt de leerkracht het pesten in de algemene zin in de klas in de groepsvergadering aan de orde. Bijv. oorlog en vrede, schending van mensenrechten, kindermishandeling, pesten op school (oorzaken en gevolgen).
5. De leerkracht grijpt direct in bij lichamelijke of geestelijke mishandeling. Als de leerkracht nu niet ingrijpt dan zegt de leerkracht eigenlijk: 'ga maar door'.

Als dit alles geen effect heeft, volgt

Stap 3

Als het pesten niet stopt, worden de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester geïnformeerd. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

6. De leerkracht houdt een aantal probleemoplossende gesprekken met de pester om de oorzaak van het pestgedrag te vinden (met gespreksverslag). Mogelijke oorzaken:

Eerst zelf gepest zijn, bang zijn om zelf het mikpunt te worden, groot willen doen voor anderen, jaloers zijn, verwend zijn, slecht voorbeeld van..., geweld op tv of internet, reactie op bepaalde stoffen, (te kort aan) aandacht van ouders, mishandeling, nooit gecorrigeerd worden door de ouders, enz.

7. De leerkracht gaat in gesprek met ouders van het gepeste en het pestende kind. Hierbij bespreekt de leerkracht de ondernomen stappen en te nemen stappen.
8. De leerkracht maakt daarna samen met de pester afspraken over gedragsverandering. Aan het einde van elke week evalueert de leerkracht samen met de 'pester' of hij/zij zich aan de afspraken heeft gehouden.

Bij grote problemen kan ik in overleg met de IB-er een handelingsplan opstellen.

Als het na een bepaalde tijd goed blijkt te gaan, krijgt de pester weer volop kansen en het vertrouwen.

Maar wat als het geen effect heeft?

Stap 4

Als het pesten doorgaat, dan de consequenties toepassen.

9. Als een pester andere kinderen echt mishandelt of eigendommen vernielt moeten de **ouders en directie** er direct bij worden betrokken.
10. Maar niet alleen de pester heeft hulp nodig. Ook de gepeste leerling moet geholpen worden. Anders wordt hij/zij een konijntje (bang/passief) of juist zelf een pestvogel (pester). Ook de gepeste leerling kan baat hebben bij sociale vaardigheidstraining (Kanjertaining). Tijdens de gymles kun je aandacht besteden aan zelfverdediging om de weerbaarheid van de leerlingen te vergroten.
11. De leerkracht vergeet de hulp aan de hele klas niet. De leerkracht maakt de problematiek steeds bespreekbaar en past specifieke activiteiten uit de Kanjertraining toe.
12. het protocol van de time out regeling gaat in. (zie bijlage 1)

Begeleiding

Begeleiding van de gepeste leerling:

- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/ zij voor tijdens en na het pesten.
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
- Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters weleens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.
- Onderzoeken waarom dit kind herhaaldelijk gepest wordt. Indien gewenst inschakelen van hulp; sociale vaardigheidstraining, Jeugdzorg, schoolmaatschappelijk werk, huisarts, GGD.

Begeleiding van de pester:

- In een gesprek aangeven dat je het gedrag afkeurt.
- In een gesprek zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden.
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
- Aangeven dat je verwacht dat de pester zich houdt aan de afspraken en omgangsregels zoals die bekend zijn. Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel.
- Ingaan op eventuele sancties zoals binnenblijven, passend strafwerk, nablijven als het kind wel pest. Belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
- Afspraken maken over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het eind van iedere week in een kort gesprek aan de orde. Waardeer nadrukkelijk positief gedrag.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
- Onderzoeken waarom dit kind pest. Inschakelen van hulp; sociale vaardigheidstraining, Jeugdzorg, schoolmaatschappelijk werk, huisarts, GGD.

Begeleiding van de meelopers:

- De groep nog eens wijzen op de omgangs- en gedragsregels.
- Benoemen: meeloper is passieve pester, hij is medeplichtig. "Hij neemt het niet op voor het slachtoffer." Informatie over pestgedrag valt niet onder klikken.

- Maken van duidelijke afspraken via gesprekken.
- Gemaakte afspraken worden na bepaalde tijd gecontroleerd.
- Contact met ouders/ verzorgers.
- Aantekeningen in het logboek

Contacten met leerkrachten (team)

- Gemaakte afspraken doorgeven in klassenmap en in vergadering.
- Collectieve controle op afspraken. Bespreken in vergaderingen.
- Leerkracht moet informatie hebben over achtergrond, signalen, gevolgen, oorzaken en aanpak. (orthotheek)
- Als leerkrachten het probleem niet willen of kunnen zien, is de inschakeling van een vertrouwenspersoon mogelijk.

Contacten met ouders

- Ouders worden geïnformeerd; zowel van gepeste kind als van de pester.
- Ouders worden betrokken bij verdere activiteiten om het pesten te stoppen.

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.

Ouders van pesters:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

MEDEZEGGENSCHAPSRAAD, DUS OUDERS EN LEERKRACHTEN, ONDERSCHRIJVEN GEZAMENLIJK DIT PESTPROTOCOL

Bijlage 4 – Time-out procedure

In de groep en in de school zijn regels die bij het kind bekend zijn. Als het kind ervoor kiest om zich niet aan de regels te houden dan volgen er de volgende stappen:

1. Eerste waarschuwing

2. Tweede waarschuwing

Met zelfstandige taken (dit zit in een map) naar een andere klas (voor bovenbouw kan dit al de eerste stap zijn, dit moet dan wel met de kinderen besproken zijn). De gastleerkracht heeft een vaste plaats in de klas waar dit kind aan het werk kan. Verder wordt het kind genegeerd door leerkracht en kinderen van gastklas.

Na 15 minuten gaat de eigen leerkracht naar het kind bij de gastleerkracht en vraagt of het alweer in de klas kan komen? Als het kind daar nog niet aan toe is, laat je het kind zitten (eigenaarschap kind)

Na ongeveer 15 minuten herhaalt de eigen leerkracht de laatstgenoemde stap. Als het kind dan nog niet terug wil, worden ouders gebeld.

Als het kind terugkomt, na een gesprek met afspraken t.a.v. het gedrag, heeft het kind weer met een nieuwe kans. Het gesprek moet als doel hebben dat het kind met een eigen oplossing komt.

3. Als kind terug is in de klas en het haalt diezelfde dag weer iets uit, worden de ouders gebeld.

De ouders halen hun kind op (pedagogische time-out; mag vaker dan één keer gehanteerd worden).

4. Bij terugkerend ongewenst gedrag is er direct na de eerste waarschuwing van het beleid schorsing en verwijdering wegsturen met werk naar een andere klas.

Na 10 – 15 minuten bespreekt de leerkracht het gedrag met de leerling. Als de leerling laat zien dat hij/zij zich bewust is van het ontoelaatbare gedrag, krijgt het kind direct een nieuwe kans.

Bij ernstig grensoverschrijdend en ontoelaatbaar gedrag gaan we direct over naar beleid schorsing en verwijdering.

Bij beide vormen van ongewenst gedrag wordt u door de leerkracht op de hoogte gebracht, met als doel samenwerking thuis en school.

Bijlage 5 – Beleid schorsing en verwijdering

Wij volgen het beleid van Adenium, dat op te vragen is bij directie en op de website van de school is te vinden.

Voorafgaand aan schorsen en verwijderen is er nog een te volgen stappenplan, dat gerelateerd is aan ons Kanjerprotocol.

Extra noot:

Let wel: zodra er sprake is van dusdanig ernstig grensoverschrijdend gedrag dat de veiligheid in gedrang brengt van de leerling, medeleerlingen of anderen in de directie omgeving, wordt een kind direct naar huis gestuurd en ouders/verzorgers worden gebeld om hun kind op te halen (zie onder vierde waarschuwing).

Zorg ervoor dat je preventief al met ouders hebt gesproken. Ouders moeten vooraf op de hoogte zijn van de regels en afspraken, zodat zij partner worden in het begeleiden van hun kinderen bij ontoelaatbaar gedrag.

Onder ernstig grensoverschrijdend en ontoelaatbaar gedrag verstaan wij:

Ongewenst grensoverschrijdend gedrag:	Ernstig grensoverschrijdend en ontoelaatbaar gedrag:
<ul style="list-style-type: none"> ○ Onacceptabel taalgebruik/ schuttingtaal ○ Uitschelden ○ Obscene gebaren ○ Ruzie ○ Plagen ○ Liegen ○ Ongehoorzaam/tegendraads ○ Brutaal ○ Orde verstoren ○ (moedwillig)verstoren van een activiteit ○ Misbruik materiaal ○ Onacceptabel gebruik digitale middelen ○ Aan spullen van anderen zitten ○ Weglopen (in zicht) ○ Anders..... 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Verbale agressie (dreigen) ○ Fysieke agressie (eenzijdig) ○ Fysieke agressie (wederkerig/vechten) ○ Pesten ○ Weglopen (uit zicht) ○ Seksuele intimidatie ○ Vernieling / Vandalisme ○ Diefstal, beroving, afpersing ○ Respectloos/ bewust kwetsend ○ Anders, nl.:

Ernstig grensoverschrijdend ongewenst (zie boven) gedrag:

Bij de eerste waarschuwing gaat de leerkracht met het kind in gesprek om te verduidelijken welk gedrag wenselijk is en hoe het in kleine stapjes bereikt kan worden (denk aan beloningssystemen). Ook wordt het kind gevraagd/ uitgelegd welk gevolg er is als het gedrag niet veranderd (kinderen participeren en krijgen eigenaarschap).

- Ouders worden op de hoogte gebracht van het gedrag en het plan.
- Leerkracht vult logboek gedrag in (ParnasSys).

- Bij de tweede waarschuwing zegt de leerkracht uitdrukkelijk dat dit de laatste waarschuwing is.
- Ouders worden op de hoogte gebracht.
- Leerkracht gaat in overleg met IB'er en vult het logboek in.
- Bij de derde waarschuwing gaat de leerling met voldoende zelfstandig werk naar een andere klas. Na 15 minuten gaat de leerkracht in gesprek. Er wordt duidelijk besproken en teruggevraagd welk wenselijk gedrag verwacht wordt. (soms kan een kind bij de eerste stap al uit de klas gezet worden, omdat het gedrag zo ernstig is. Ouders worden dan ook direct op de hoogte gebracht en het wordt genoteerd in Parnassys)
Ook bepaalt de leerkracht wat er van het werk elk geval af moet, voordat een leerling weer terug kan komen.
- Ouders worden op de hoogte gebracht.
- Ouders en leerling worden op school uitgenodigd voor een gesprek met leerkracht en IB'er.
- Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt en aan ouders en aan directie en IB gestuurd.

Te allen tijde houdt de eigen leerkracht de regie over het kind dat in een andere klas zit en houdt in haar looprondes rekening met het feit dat er een kind in een andere klas zit, dat ook voortgang behoeft.

De Time-out procedure van Adenium treedt nu in:

- De ouders worden gebeld om hun kind op te halen. Het kind krijgt voldoende zelfstandig werk mee naar huis voor de lopende dag. Er wordt meteen een afspraak met de ouders gemaakt voor een gesprek na schooltijd. Dat gesprek is met ouders, indien mogelijk het kind, de leerkracht, en IB of directie.
- Als het niet mogelijk is dat er na schooltijd een gesprek plaatsvindt, wordt er zo snel mogelijk een afspraak gepland.
Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt en aan de ouders gestuurd met het verzoek het verslag te tekenen voor gezien. In dit gesprek wordt het schorsingsbeleid van Adenium besproken.
- Als er geen gesprek na schooltijd heeft plaats gevonden en het kind de volgende dag op school komt, kan het niet terug naar de klas, voordat er een gesprek tussen leerkracht en kind heeft plaatsgevonden. Hiervan zijn ouders op de hoogte gesteld.
- De leerkracht wacht het kind met werk dat al klaarligt op en brengt het naar de klas waar het zolang moeten zitten. Zodra de leerkracht de andere kinderen aan het werk heeft, moet er een gesprek plaatsvinden tussen leerkracht en leerling.
Hiervan wordt een kort verslag gemaakt. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld.
- De leerplichtambtenaar wordt preventief op de hoogte gebracht (Is geen wettelijke verplichting).
- Binnen een week na het incident vindt er een vervolgesprek met ouders, directie, IB'er en leerkracht plaatst over het vervolg hoe (externe) hulp ingezet kan worden.

De schorsingprocedure van stichting Adenium treedt in:

- Bij een volgende keer, waarbij weer ernstig grensoverschrijdend gedrag vertoond wordt, volgt schorsing volgens het beleid van Adenium. Dit moet besproken zijn in het gesprek dat na de time-out heeft plaatsgevonden.